Универзитет „Св.Климент Охридски“ Битола

Технички факултет Битола

Проф.д-р Јасмина Буневска - Талевска

БЕЛ ДОКУМЕНТ

За развој и планирање на одржливата урбана мобилност во Република Северна Македонија

SUSTAINABLE URBAN MOBILITY CONFERENCE

Mobility for everyone

Скопје, 18.9.2025

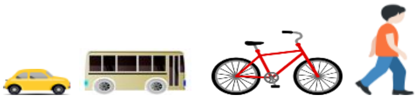

CRPM Center for Research and Policy Making
... policy impact since 2004

ПРОЕКТ

Регионална соработка и развој на вештините на пратениците во Југоисточна Европа

20.9.2019

https://www.sobranie.mk/2016-2020-srm-ns_article-bel-dokument-za-razvoj-i-planiranje-na-odrzlivata-urbana-mobilnost.nspx

german cooperation
DEUTSCHE ZUSAMMENARBEIT

Бел документ

За развој и планирање
на одржлива урбана мобилност во
Република Северна Македонија

Урбана мобилност и национална транспортна политика

- **Општа цел 3 |** Воведување на зелена мобилност и логистика фокусирана на еколошка и ефективност на транспортниот сектор

Резултат – Намалување на **емисијата на стакленички гасови** до 2030 година

Урбана мобилност и
национална транспортна политика

- **Општа цел 4 |**– Воспоставување на сигурен и безбеден сообраќаен систем

Резултат – Намалување на **бројот на загинати во сообраќајните незгоди** за 50 % до 2030 година

Урбана мобилност и
национална транспортна политика

- **Мерка** – Подобрување на планирањето на урбаниот транспорт со изработка на планови за одржлива урбана мобилност (ПОУМ) за градови над 25 000 жители.

- **Придонес кон постигнување на посебната цел 3.2 – Стимулирање на промена од еден на друг начин на превоз**
- **Реализација: Општините во соработка со министерство за транспорт и врски**
- **Рок: до 2025 година**
- **Проценет буџет: 3 милиони евра**

БЕЛИОТ ДОКУМЕНТ ПРОКЛАМИРА
УРБАНА МОБИЛНОСТ-планирање

- Нов **концепт** за планирање на урбаниот транспорт
- Примена на **постојани практики** на планирање и вклучување на принципи на **интеграција, партиципација** и **евалуација**
- Планирање базирано на **визија**
  (СТРАТЕГИСКИ + СПЕЦИФИЧНИ ЦЕЛИ)
- Планирање со фокус на **луѓе** и **места** (животот во градот)
- **План** за одржлива урбана мобилност (ПОУМ)

БЕЛИОТ ДОКУМЕНТ ПРОКЛАМИРА

ПОУМ – АЛАТКА со која ќе се унапреди капацитетот на локалната самоуправа во насока на обезбедување на услови за
- хумано живеење -

здравје, безбедност, пристапност,
добар ЈГП и одржливи видови на превоз, резилијентност

Урбана мобилност > национален статус

SUMSEEC II

german
cooperation
DEUTSCHE ZUSAMMENARBEIT

ПРОЕКТ: **Отворениот регионален фонд за Југоисточна Европа – Енергетска ефикасност (ORF-Energy Efficiency)**
https://balkangreenenergynews.com/category/giz-orf-ee/

Финансиран: Германското министерство за економија и развој.
Спроведува: Германската агенција за меѓународна соработка – GIZ
Република Северна Македонија:
GIZ / Заедницата на единиците на локалните самоуправи – ЗЕЛС
(**5 пилот општини**)

GIZ / CRPM

- "Регионална соработка и развој на вештините на пратениците во Југоисточна Европа за теми поврзани со одржливата урбана мобилност".

EUROPEAN MOBILITY WEEK

ПЛАТФОРМА ЗА ПРОМОЦИЈА НА АКТИВНОСТИ ЗА ПОДДРШКА НА МЕРКИТЕ НА УРБАНАТА МОБИЛНОСТ

структура на кампањата

Европско ниво
Европска Комисија + Секретаријатот

Регионално ниво
Национални координатори

Локално ниво
Општините и други организации

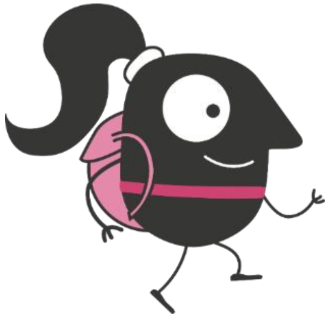

german cooperation
DEUTSCHE ZUSAMMENARBEIT

Implemented by
giz

ЗЕЛС

REPORT

ON THE EVALUATION
OF SUSTAINABLE URBAN MOBILITY PLANNING PROCESS
IN THE MUNICIPALITY OF OHRID

September, 2019

ПОУМ пилот општини (Кавадарци, Куманово, Карпош, Битола, Охрид)

Општина Карпош

Соларно дрво и 7 тротинети

Општина Охрид

9 нови локации за паркирање на велосипеди

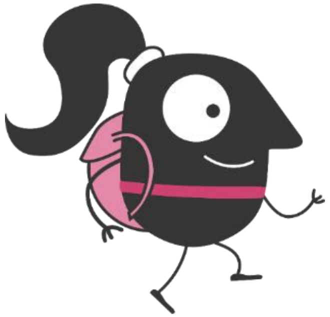

ОПШТИНА БИТОЛА

Дизајнерски ПЕШАЧКИ ПРЕМИНИ

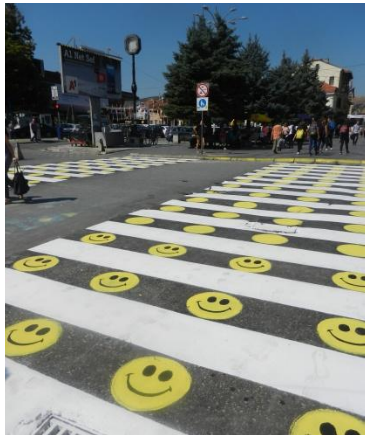

Велосипедска лента на коловоз

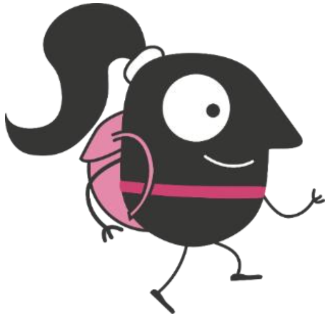

5 ЛОКАЦИИ ЗА ВЕЛО ПАРКИРАЛИШТА

7 ДНЕВНИ АКТИВНОСТИ

ОПШТИНА БИТОЛА

- **Град – АМБАСАДОР НА УРБАНАТА МОБИЛНОСТ**

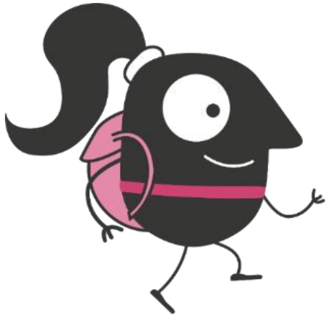

1/SUMSEEC II

german cooperation
DEUTSCHE ZUSAMMENARBEIT

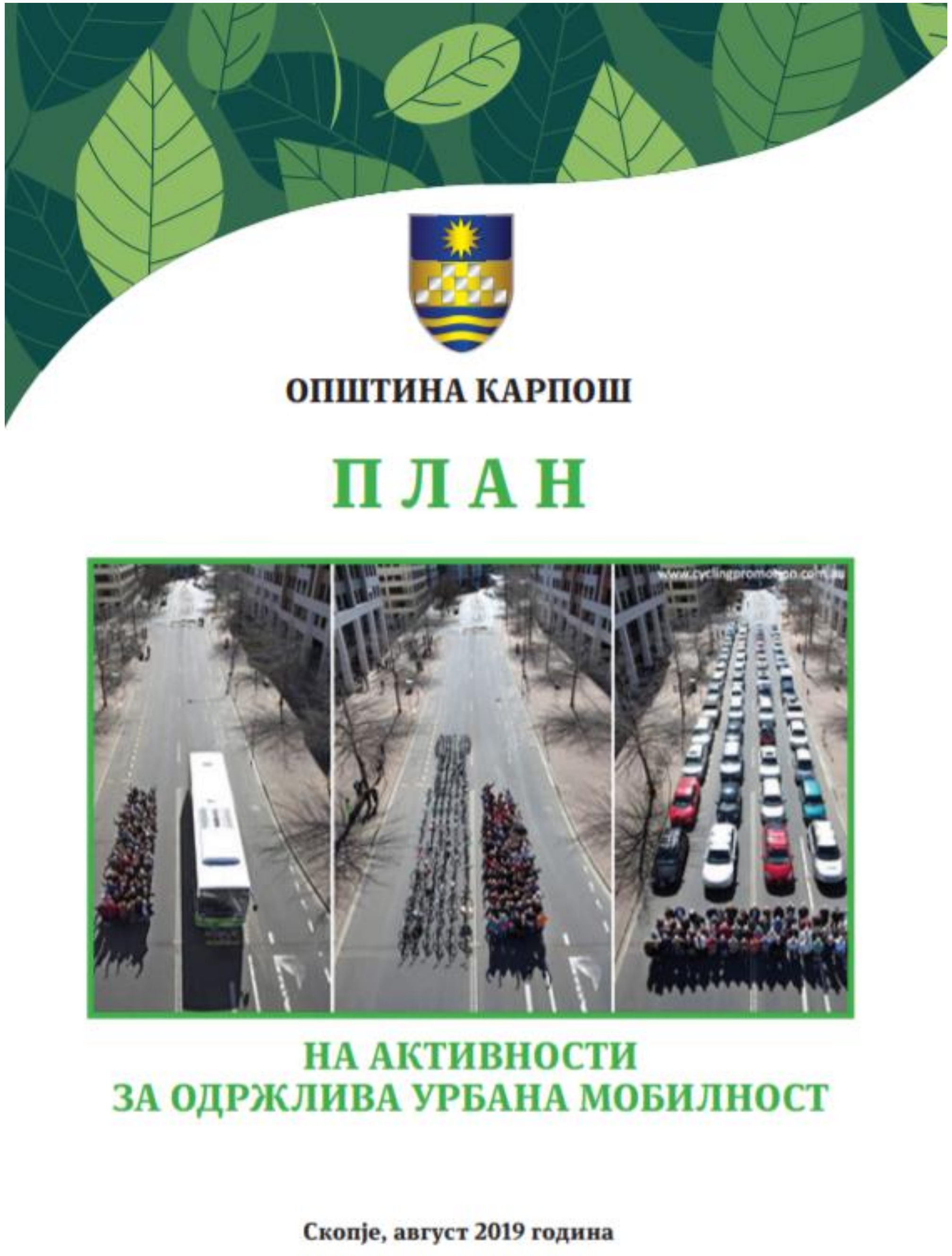
ОПШТИНА КАРПОШ

ПЛАН

НА АКТИВНОСТИ
ЗА ОДРЖЛИВА УРБАНА МОБИЛНОСТ

Скопје, август 2019 година

ПОУМ-

1.1.План на активности за одржлива урбана мобилност, Август 2019

ПОУМ-

1.1.План на активности за одржлива урбана мобилност, Декември 2019

1/SUMSEEC II

german cooperation
DEUTSCHE ZUSAMMENARBEIT

ПЛАН НА АКТИВНОСТИ ЗА ОДРЖЛИВА УРБАНА МОБИЛНОСТ

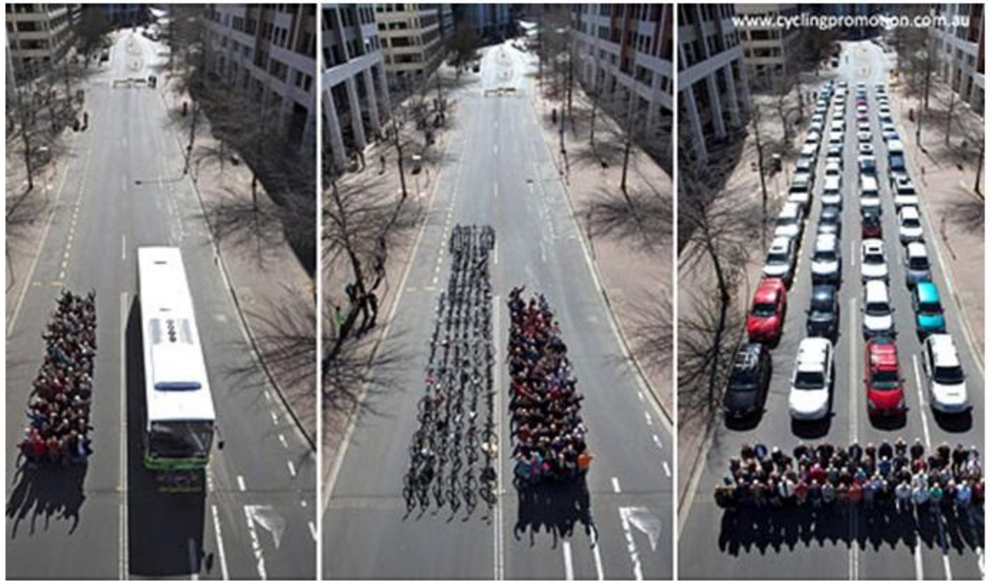

ОПШТИНА ОХРИД

ПОУМ-

1.1.План на активности за одржлива урбана мобилност, /2020

1/SUMSEEC II

german cooperation
DEUTSCHE ZUSAMMENARBEIT

Со што се соочуваат локалните самоуправи ?

СИЛНИ СТРАНИ	СЛАБИ СТРАНИ
✓ Искуство во спроведување и реализација на планови, стратешки и акциски документи.	✓ Постоење на планска документација со надминати параметри по повеќе основи, (временски, плански, визионерски) ✓ Постоење на проектна документација - неупотреблива по повеќе основи, па неоправдано се отпочнуваат паралелни проекти и непостои консензус по голем број на прашања кај носителите на одлуки, ✓ Недоволна координираност помеѓу секторите во општината -незаинтересираност (Реорганизација по сектори) ✓ Непостоење на сектор (одделение за сообраќај и мобилност) ✓ Недостаток од кадар кој би бил задолжен за проверка и водење на постапката со сообраќајните и останати проекти.
МОЖНОСТИ	**ЗАКАНИ**
✓ Можност за соработка помеѓу институции ✓ Можност за соработка со академијата ✓ Можност за соработка со силен граѓански сектор ✓ Овој процес	✓ Недоволно сопствени финансиски средства за реализација на проекти, планови и програми. ✓ Силниот интерес на граѓаните за активностите и можностите на општината – ПРИТИСОК ✓ Недоволно соработка со други институции и некоординираност помеѓу институциите.

german cooperation
DEUTSCHE ZUSAMMENARBEIT

Implemented by giz Deutsche Gesellschaft für Internationale Zusammenarbeit (GIZ) GmbH

CRPM Center for Research and Policy Making
…policy impact since 2004

Прибирање на податоците

- 15 интервјуа;
- фокус групи;

За поедноставен преглед и анализа на добиените податоци,тимот на ЦИКП нив ги подели во четири групи, и тоа:

- задоволство од постојната инфраструктура и мрежа;
- предизвици;
- свест за користење на алтернативни начини на превоз; и
- идеи за урбано мобилен град;

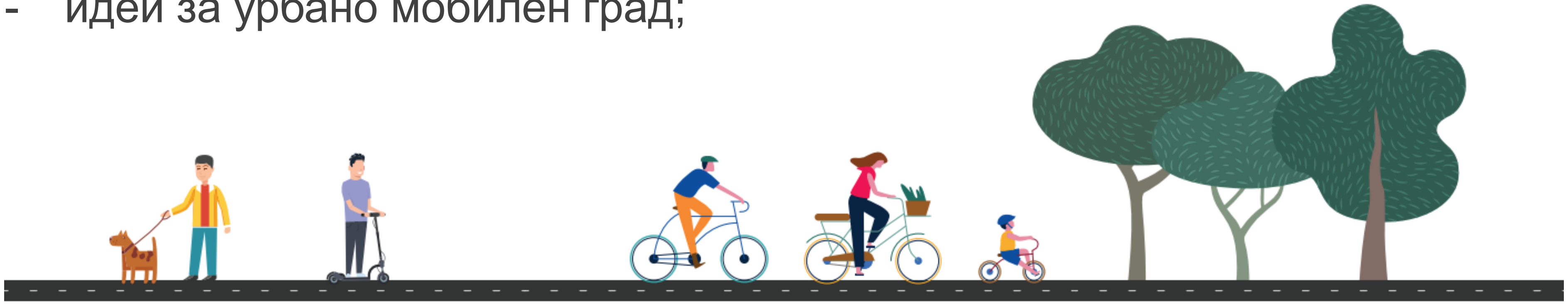

german cooperation
DEUTSCHE ZUSAMMENARBEIT
Implemented by giz Deutsche Gesellschaft für Internationale Zusammenarbeit (GIZ) GmbH
CRPM Center for Research and Policy Making
...policy impact since 2004

IV. Предлози и пораки за урбано мобилен град

- Проширување на мрежата на велосипедски патеки во Град Скопје и изградба на патеки во останатите општини;
- Зајакнување на политиката на физичко одвојување на велосипедските патеки од коловозите;
- Зеленило долж патеките;
- Поактивна и зачестена комуникација со граѓанските движења за урбана мобилност.

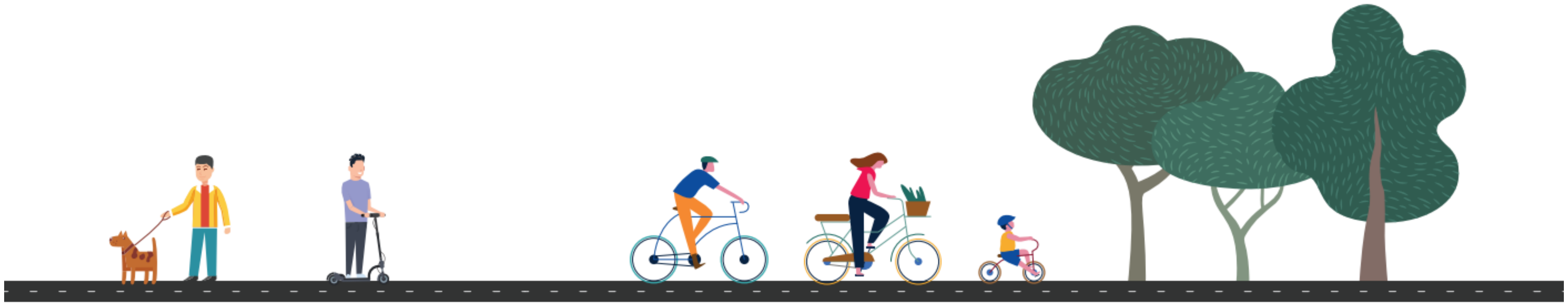

german cooperation
DEUTSCHE ZUSAMMENARBEIT

Implemented by giz

CRPM Center for Research and Policy Making
...policy impact since 2004

IV. Предлози и пораки за урбано мобилен град

- Заживување на железничкиот сообраќај кој би бил достапен и за велосипедистите и тротинетчиите;
- Подигање на сообраќајната култура,
- Изработка на мобилна апликација преку која ќе може да се пријавуваат непрописно паркирани возила;
- Одржлив систем за изнајмување велосипеди.

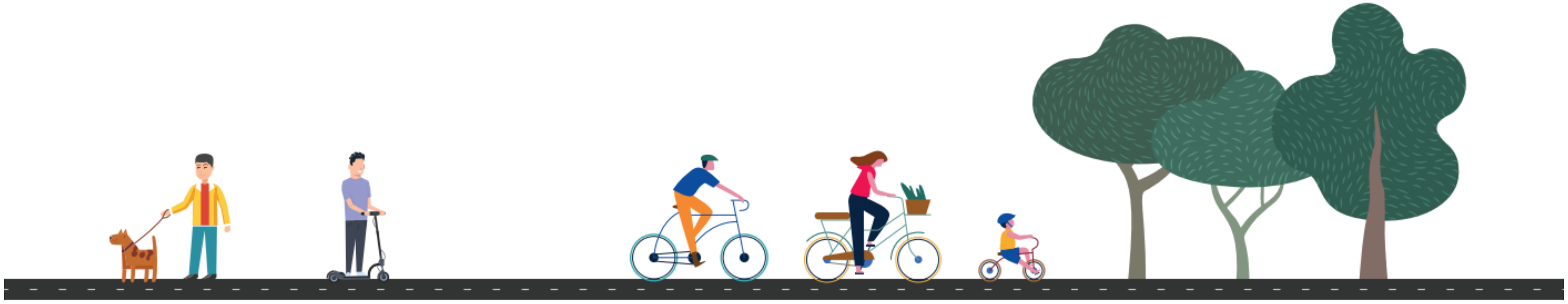

Основна цел

Белиот документ да послужи во насока на дефинирање визија и правец кој ќе го заземе земјата и локалните самоуправи во поглед на одржливата урбана мобилност /

- *Планирање*
- *Проектирање*

Бел документ - ВРВЕН предизвик

1. Локално ниво – ПОУМ алатка со која локалните самоуправи ќе го подигнат нивото на планирање во областа на урбанизмот и сообраќајот и ќе им помогнат на граѓаните да се издигнат на ниво на повисок ранг (економски, еколошки, социјален).
2. Национално ниво - прелевањето на заклучоците од анализата на локално ниво, вградување во правна рамка и подобрување.

Бел документ - Останати предизвици

1. Нова политичка визија и интеграциски пристап за подготовка на подобри планови и ефективно следење на законските обврски.
2. Успешни градови, успешни локални самоуправи и пристап до средства.
3. Зголемување на културата во сообраќајот – НОВА КУЛТУРА ЗА МОБИЛНОСТ.

ДА БИДЕМЕ РЕАЛНИ И ДА ДЕЛУВАМЕ !

Постои РАСЧЕКОР помеѓу нормативното уредување во соодветните закони и подзаконски прописи кои ја регулираат тематиката на урбанистичко планирање и она што навистина ни се случува во градовите,

Во подзаконските прописи треба да се утврдат сет на сообраќајни и урбанистички нормативи и стандарди за зголемување на квалитетот на живеење во градовите – град по мерка на човекот !

Планирање на одржлива урбана мобилност - ПОУМ

ТРАДИЦИОНАЛНО ПЛАНИРАЊЕ	ПЛАН НА ОДРЖЛИВА УРБАНА МОБИЛНОСТ
Основна цел: Сообраќај е проток и БРЗИНА	*Основна цел:* Подигнување на квалитетот на живот и пристап за сите корисници
Главна тема: Инфраструктура	*Главна тема:* Комбинација од инфраструктура, информации и промоција
Фокус: ВО ФОКУСОТ СЕ АВТОМОБИЛИТЕ Големи и скапи проекти	*Фокус:* ВО ФОКУСОТ СЕ ЛУЃЕТО Ефективно постигнување цели
Изработка: Само стручен пристап	*Изработка:* Партиципативен пристап на голем број чинители и граѓани
Следење: Ограничена оцена на влијанија	*Следење:* Интензивно следење и оцена на циклусот
Производ: АКО ПЛАНИРАТЕ ГРАД ЗА ВОЗИЛА И СООБРАЌАЈ - ДОБИВАТЕ ВОЗИЛА И СООБРАЌАЈ	*Производ:* АКО ПЛАНИРАТЕ ГРАД ЗА ЛУЃЕ И ПРОСТОР - ДОБИВАТЕ ЛУЃЕ И ПРОСТОР

Планирање на одржлива урбана мобилност - ПОУМ

- Приоритизирање на простор за пешачење, возење велосипед и јавен градски превоз

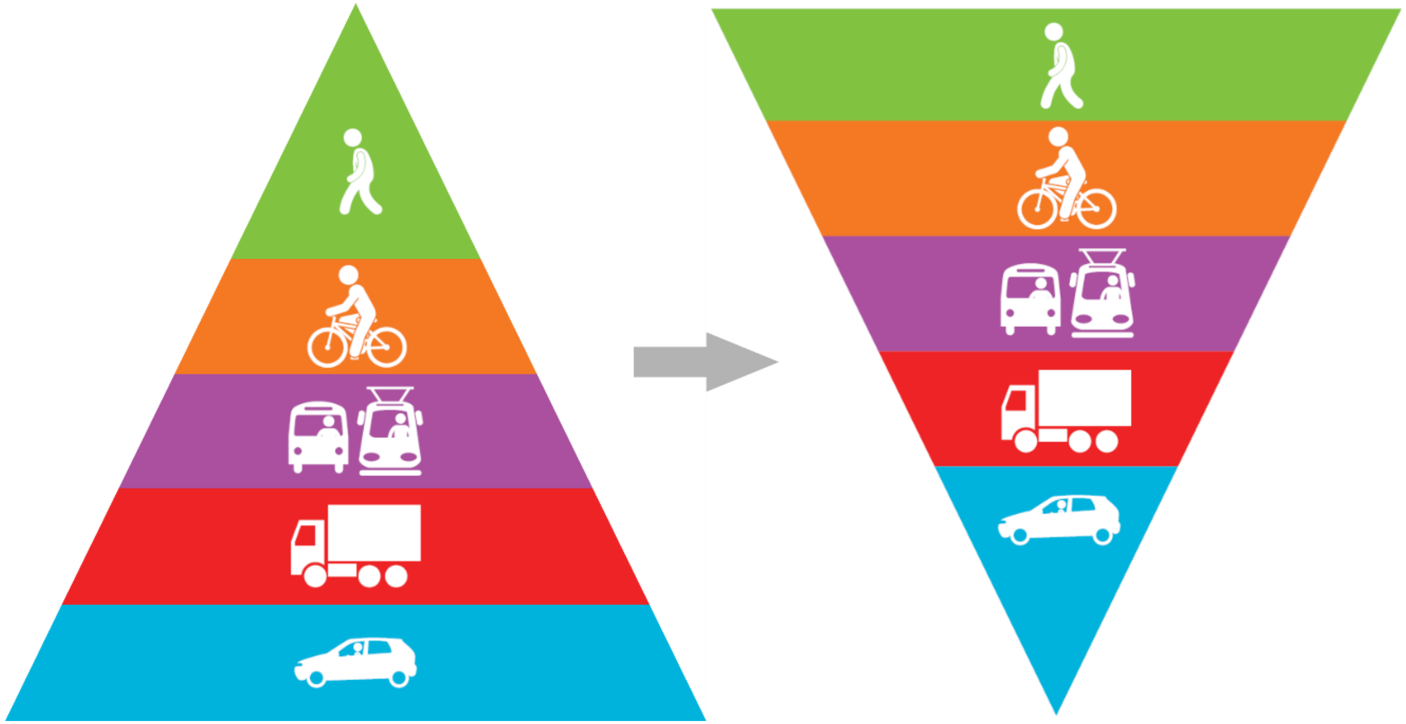

ЗАКЛУЧОК: локалните власти им е потребна поддршка пред се во смисла на усогласување на проектната документација со постојната состојба на терен, согласно стандарди и нормативи, НО и со видови на финансирање затоа што негативните економски, еколошки и социјални влијанија, се прелеваат и на национално ниво и обратно.

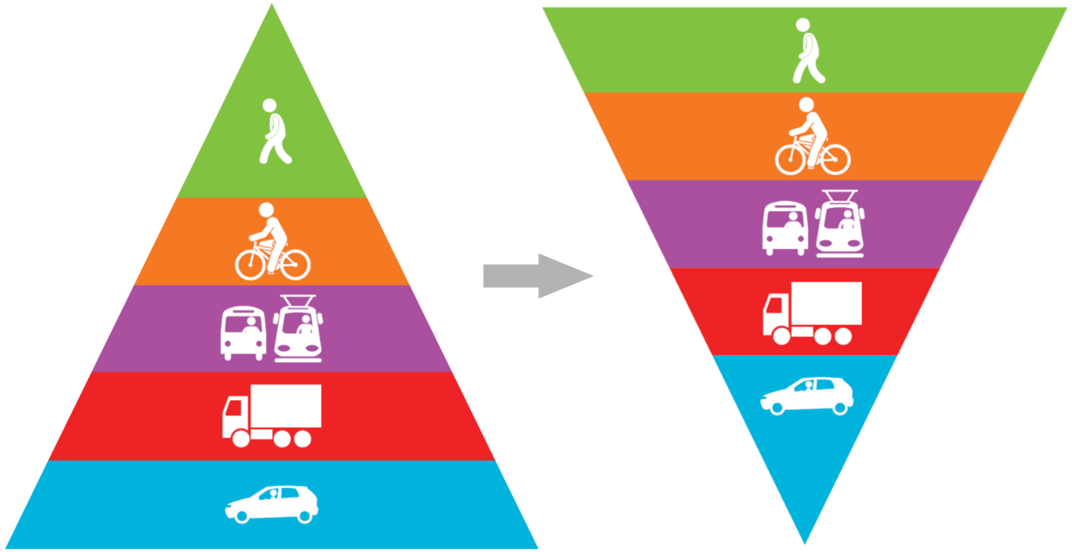

НАЦИОНАЛНА ПРОГРАМА (НАЦИОНАЛНО БИРО)

- Национална платформа за ПОУМ
- Национален водич за ПОУМ
- Национална шема за финансирање на ПОУМ
- Национална шема за мониторинг и евалуација на ПОУМ

Center for Research and Policy Making

... policy impact since 2004

ПРОЕКТ

Регионална соработка и развој на вештините на пратениците во Југоисточна Европа

https://www.sobranie.mk/2016-2020-srm-ns_article-bel-dokument-za-razvoj-i-planiranje-na-odrzlivata-urbana-mobilnost.nspx

20.9.2019

german cooperation

DEUTSCHE ZUSAMMENARBEIT

Бел документ

За развој и планирање на одржлива урбана мобилност во Република Северна Македонија

Itacaré, Brazil

Strasbourg, France

Moscow, Russia

San Diego, USA

Brisbane, Australia

Sapporo, Japan

Lima, Peru

Cape Town, South Africa

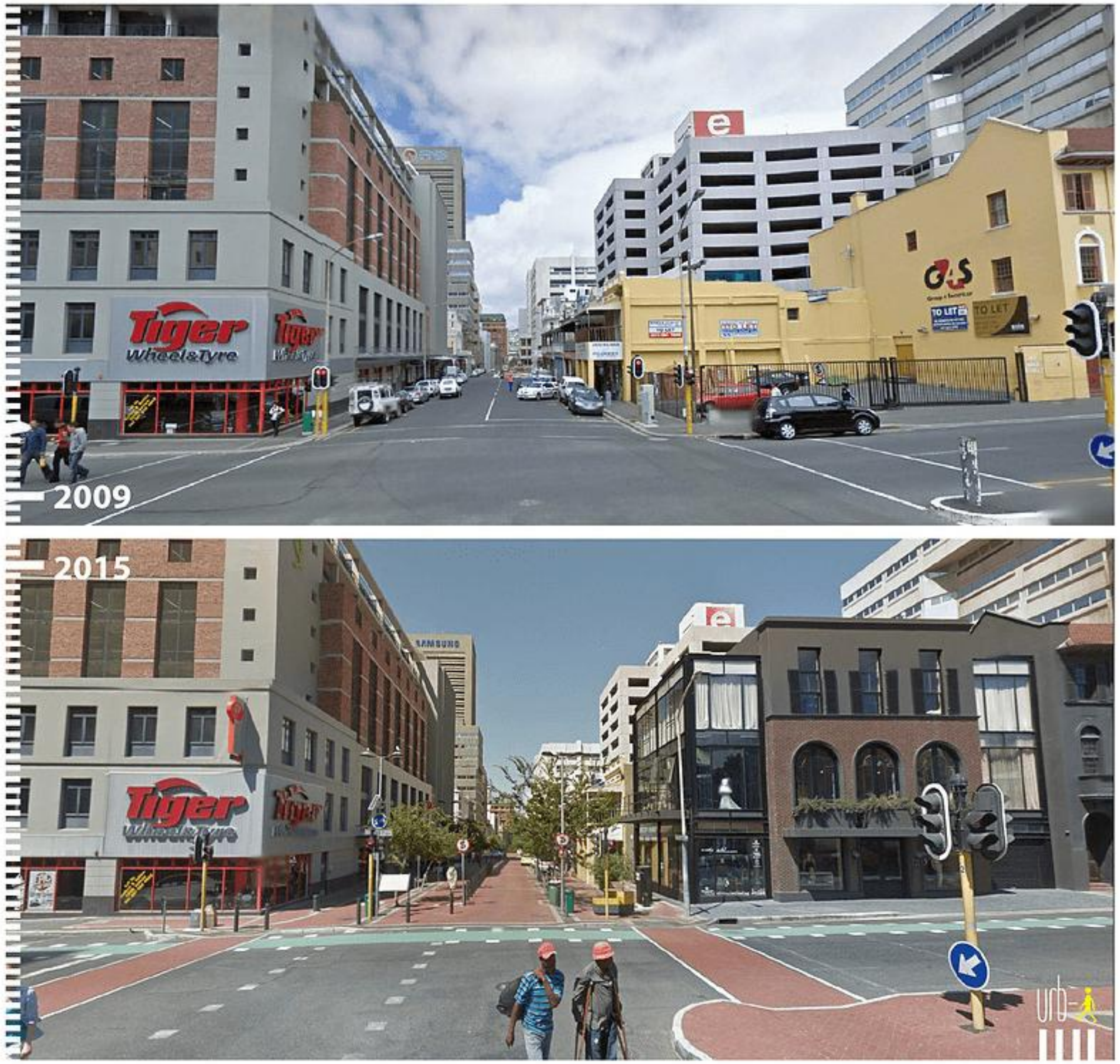

Seoul, South Korea

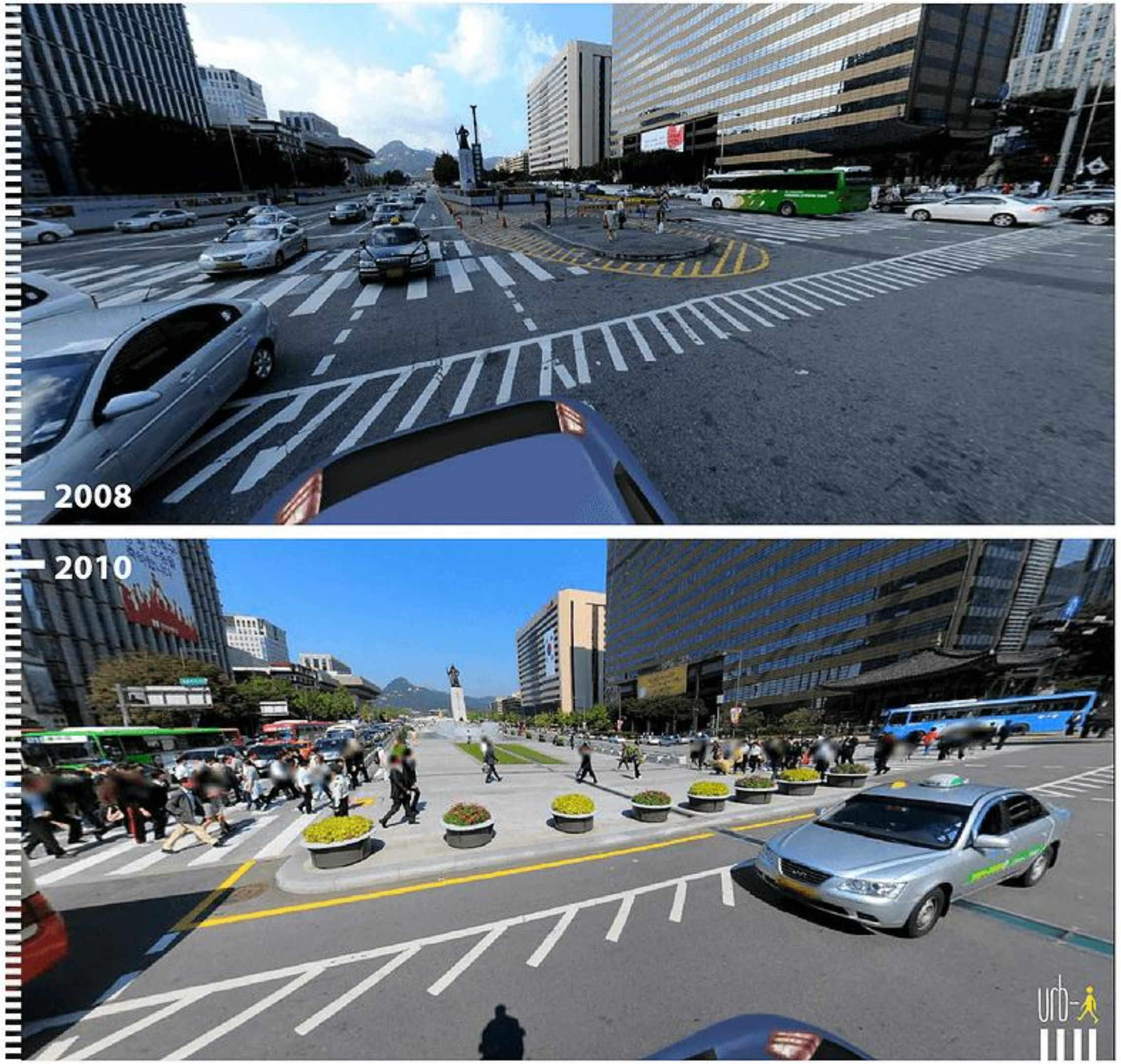

London, UK

Concepción, Chile

Tel Aviv, Israel

Sesimbra, Portugal

Cork, Ireland

Mechelen, Belgium

Montreal, Canada

Интеграција на безбедноста во урбаната мобилност

Според последниот Извештај на Европскиот Совет за безбедност на сообраќајот, годишно на градските улици животот го губат 9500 лица од кои 39% се пешаци, а 12% велосипедисти.

Одговорни политичари кои ќе се борат за поголема безбедност, помали брзини и нула жртви од сообраќајот.

Интеграција на безбедноста во урбаната мобилност

✅ Улиците треба да се пријатни, добро дизајнирани, без високи рабници, слободни од нелегално паркирање, СПОРИ и пристапни за сите!

- За децата да можат сами да одат на училиште!
- За лицата со попреченост независно и слободно да се движат!
- За слободни, а не заробени јавни простори!

Препораки

- Владата да ги поедностави процедурите за одобрување и спроведување на сообраќајни проекти за пешачки и велосипедски патеки „улички ре/дизајн или сообраќајно проектирање за здравје!“

- Потребно е Министерството за локална самоуправа да ги поттикне општините да покажат волја и лидерство и да го алоцираат просторот за здрава мобилност.

- Потребно е Министерството за внатрешни работи да ги прифати и поддржи мерките, да ги ослободува постоечките патеки и да асистира на општините кои би сакале да го прошируваат просторот за движење на пешаци и велосипедисти на коловозот.

„Време е зборот сообраќај да го замениме со зборот мобилност и да се обидеме да дејствуваме PopUp - Permanent“

Благодарам